

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.9.51](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.9.51)

УДК 352.07:336.1](477)

С. А. Дяченко,
к. держ. упр., доцент кафедри економічної політики та врядування,
Національна академія державного управління при Президенті України
ORCID ID: 0000-0002-5905-4607

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ У ВИКОРИСТАННІ МІСЦЕВОГО ФІНАНСОВОГО РЕСУРСУ

S. Diachenko
*PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of economic policy and
governance, National academy for public administration under the President of Ukraine*

DISCRETIONAL POWERS OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF UKRAINE IN THE USE OF LOCAL FINANCIAL RESOURCE

Встановлено передумови формування, складові та джерела фінансового забезпечення дискреційних повноважень територіальних громад у використанні місцевого фінансового ресурсу. Узагальнено передумови набуття місцевою владою реальної суб'єктності у фінансовій сфері в рамках реалізації процесу децентралізації та реформування системи міжбюджетних відносин в Україні. Дано теоретичне обґрунтування сутності та визначено складові процесу реалізації дискреційних повноважень територіальних громад у контексті упорядкування цільової спрямованості перерозподілу владних повноважень та компетенції органів місцевого самоврядування. Автор приходить до висновку, що для мінімізації ризиків, зумовлених процесами реалізації дискреційних повноважень у сфері фінансової діяльності, сприятиме впровадження низки таких заходів: вдосконалення нормативно-правового забезпечення (наприклад, щодо розширення переліку повноважень префектів, шляхом внесення змін до проекту закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» положенням про можливість здійснювати нагляд і контроль за виконанням бюджету територіальної громади ін.); підвищення рівня контролю за фінансовою діяльністю органів місцевого самоврядування, запровадження механізму фінансового моніторингу планування, прийняття та виконання місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад; підвищення рівня прозорості бюджетного процесу та залучення громадськості до його обговорення; систематизація норм усіх нормативно-правових актів, які містять дискреційні повноваження, та пропозиція Міністерству юстиції України провести їх антикорупційну експертизу з метою усунення корупціогенних факторів; запровадження персональної відповідальності кожного з членів відповідного органу місцевого самоврядування за реалізацію дискреційних повноважень, оскільки відповідальність органу в цілому не є ефективним механізмом захисту порушених прав громадян; встановлення на законодавчому рівні, принципу, відповідно до якого, у випадку множинності варіантів дій, які може обрати орган місцевого самоврядування, він повинен обрати той, який буде на користь громадянина, права якого порушено.

Prerequisites for the formation, components and sources of financial support of discretionary powers of territorial communities in the use of local financial resources are established. The preconditions for the local authorities to acquire real subjectivity in the financial sphere within the framework of the implementation of the process of decentralization and reform of the system of inter-budgetary relations in Ukraine are generalized. Theoretical substantiation of the essence is given and the components of the process of realization of discretionary powers of territorial communities in the context of streamlining the target orientation of redistribution of power and competence of local governments are determined. The author concludes that to minimize the risks posed by the implementation of discretionary powers in the field of financial activities, will contribute to the implementation of a number of measures: improving regulations (for example, to expand the list of powers of prefects, by amending the draft law to the Constitution of Ukraine (concerning the decentralization of power) "provisions on the possibility of exercising supervision and control over the execution of the budget of the territorial community, etc.); increasing the level of control over the financial activities of local governments, the introduction of a mechanism for financial monitoring of planning, adoption and implementation of local budgets; increasing the level of transparency of the budget process and involving the public in its discussion; development of various forms and mechanisms of cooperation of local self-government bodies with public organizations to increase the efficiency of social infrastructure and improve the material and socio-cultural services of the united community; development of public financial control; systematization of norms of all normative-legal acts, which contain discretionary powers and proposal to the Ministry of Justice of Ukraine to conduct their anti-corruption examination in order to eliminate corruption-causing factors; introduction of personal responsibility of each of the members of the relevant local government body for the exercise of discretionary powers, as the responsibility of the body as a whole is not an effective mechanism for protecting the violated rights of citizens; to establish, at the legislative level, the principle according to which, in the case of multiple options for action that may be chosen by a local government body, it must choose the one that will be in favor of the citizen whose rights have been violated.

Key words: *budget expenditures; discretionary powers; budget revenues; local budgets; local financial resources; local taxes; territorial community; financial decentralization; financial control.*

Ключові слова: *видатки бюджету; дискреційні повноваження; доходи бюджету; місцеві бюджети; місцевий фінансовий ресурс; місцеві податки; територіальна громада; фінансова децентралізація; фінансовий контроль.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Базовою передумовою розвитку ефективного механізму місцевого самоврядування в країні є спрямованість його діяльності на підтримку самоорганізації та самовизначення територіальних громад для вирішення місцевих проблем, формування необхідної ресурсної бази та одержання фінансової автономії при реалізації, встановлених законодавством, прав та владних повноважень громад, голів та інших суб'єктів місцевого самоврядування, які представляють інтереси мешканців населених пунктів та здійснюють реалізацію, необхідних для цього, управлінських рішень. Проте, формування зав'язків та взаємозумовленостей, які існують між змістовним і формальним наповненням діяльності органів самоврядування в структурі державного механізму, а також із пропорційним розподілом бюджетних фінансових ресурсів між рівнями влади, ускладнюється через неоднозначність та множинність теоретичних і практичних підходів щодо встановлення ролі, значення статусу місцевого самоврядування в демократичному устрої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питанням фінансової децентралізації та забезпечення ефективного механізму зміцнення ресурсної бази місцевого самоврядування присвячені роботи таких провідних науковців і дослідників як: Горник В., Діденко Н., Дмитренко Г., Івашова Л., Кравченко В., Новак-Каляєва Л., Удовиченко В., Воєх J., Dabla-Norris E., Edwards B, Jones D., Serageldin M., Shah A., Solloso E., Tromme M., Vigier F., Volintiru C., Wade P. R. та ін. Ця проблематика пов'язується з важливістю системного та комплексного підходу до формування

єдиного фінансового простору регіону. У той же час роль бюджетних важелів має бути посилена шляхом визначення та впровадження резервів для збільшення доходів місцевих бюджетів та важливості використання бюджетних коштів на основі посилення автономного фінансування. Також мають робитись акценти цільової орієнтації бюджетних видатків на реалізацію місцевих пріоритетів і завдань розвитку із подальшою концентрацією фінансових ресурсів (при дотриманні вимог збереження фінансової та соціальної стійкості), необхідних для вирішення важливих проблем територій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка та обґрунтування ефективного механізму реалізації дискреційних повноважень територіальних громад у сфері використання місцевих фінансових ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зважаючи на неоднозначний підхід науковців та практиків до питання дискреційних повноважень територіальних громад у використанні місцевого фінансового ресурсу, багато проблем стоять на порядку денному і їх потрібно вирішити якнайшвидше. А саме, - які саме повноваження належать до дискреційних; чи доцільно надавати дискреційні повноваження відповідним органам, що здійснюють публічне управління у сфері фінансової діяльності; як визначити правовий статус конкретної установи в процесі мобілізації, розподілу та використання державних коштів для забезпечення балансу між державними та приватними інтересами учасників фінансових відносин тощо. Особливо важливо вирішити ці та інші питання в контексті необхідності дотримання верховенства права та верховенства закону у сфері місцевих фінансів.

Як зазначає професор Л. М. Новак-Каляєва: «Децентралізація управління здійснюється шляхом розширення повноважень і відповідальності місцевих органів управління та самоврядування й надання місцевим співтовариствам можливості самостійно вирішувати свої проблеми і контролювати, зокрема якість послуг, що надаються цими органами. Цей підхід співвідноситься з основними цінностями місцевого самоврядування – автономією (децентралізованим управлінням), демократією (громадською участю) і ефективністю (близькістю влади до населення, що її підтримує)... За необхідності структурних змін в організації процесів регіонального управління, запроваджуються зміни, що не обмежуються реформами організаційної структури, а й пов'язані, наприклад, з питаннями власності установ, задіяних у наданні послуг населенню, фінансових проблем та з податковими ресурсами.» [3, с. 38, 50].

У зв'язку з необхідністю дослідження базових напрямів вдосконалення системи дискреційних повноважень у сфері розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів держави та міжбюджетних відносин, розглянемо відповідні положення Європейської хартії місцевого самоврядування, прийнятої Радою Європи 15 жовтня 1985 року і ратифікованої Україною (European Charter of Local Self-Government) [10]. Стаття 9 Європейської хартії місцевого самоврядування встановила: 1) органи місцевого самоврядування мають право при реалізації політики економічного спрямування спрямовувати ресурси і вільно розпоряджатись ними; 2) розмір фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає функціям, наданим їм нормативними актами; 3) щонайменше частина фінансових ресурсів повинна поповнюватися за рахунок податків та зборів місцевого рівня. Аналіз змісту перерахованих основоположних правил дозволяє сформулювати наступні принципи формування фінансових активів органів місцевого самоврядування (Схема1).

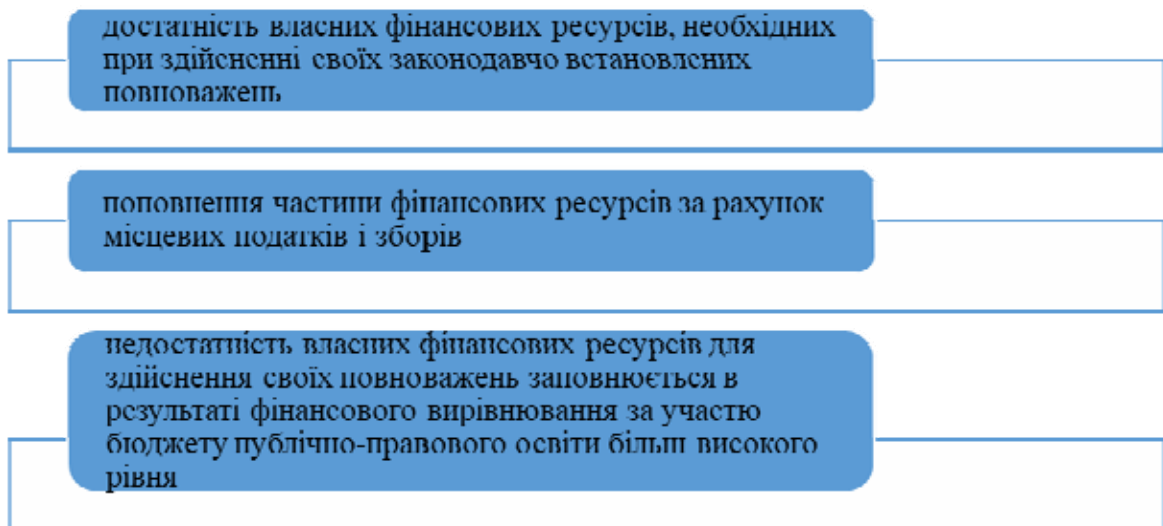


Схема 1. Принципи формування фінансових активів органів місцевого самоврядування

Ізраїльський правознавець Воех J. визначає дискрецію як: «повноваження, дане особі, яка має владу вибирати між двома або більше альтернативами, коли кожна з альтернатив законна». Американський проф. Edwards В. вважає, що дискреція впливає з підзвітності (accountability), яка, в свою чергу, означає «необхідність відповідати за свої дії (або бездіяльність). ... Адже залучати до відповідальності має сенс лише того, у кого є вибір вчинити інакше» [7, с. 790- 791].

У національному законодавстві визначення дискреційних повноважень було зазначено в Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженої Наказом міністерства юстиції України, як: «сукупність прав та обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень, передбачених нормативно-правовим актом, проектом нормативно-правового акту» [6]. На наявність дискреційних повноважень в нормі закону вказують такі терміни як, наприклад, «*може*», «*має можливість*», «*має право*», а не «*повинен*», «*не має можливості*», «*зобов'язаний*». Наприклад, до дискреційних повноважень керівників органів місцевого самоврядування можна віднести право на призначення на посади та звільняти з посад керівників управлінь, відділів та інших структурних підрозділів.

Як справедливо зазначають Dabla-Norris E., Wade P. R., дискреційні повноваження – це не діяльність на власну користь, за власним бажанням. Адже йдеться не про безвідповідальну, протиправну, безконтрольну роботу посадових осіб, а про ефективну реалізацію повноважень, визначених законом. Такий порядок, на переконання, міжнародних дослідників – найкращий прояв правової держави. Підтвердженням цього є використання зазначеного механізму в багатьох країнах світу: *freies Ermessen* у Німеччині, *administrative discretion* в Англії, *flit skon* у Данії, *attivita discrezionale* в Італії, *discretionnaire bevoegdheid* у Нідерландах [8].

На підставі аналізу правової природи дискреційних повноважень приходимо до висновку, що мова повинна йти про фінансову самостійність територіальних громад з урахуванням ефективності та ресурсності джерел, які формують доходи місцевих бюджетів. Одна частина цих доходів повинна поповнюватися за рахунок надходжень від місцевих податків і зборів, друга – за рахунок надходжень від загальнодержавних податків і зборів, встановлених законодавством, третя – за рахунок міжбюджетних трансфертів. Крім зазначених джерел формування доходів місцевих бюджетів є дохідні джерела неподаткового характеру.

Рівень фінансової самостійності територіальних громад відображає здатність його органів при відповідному рівні соціально-економічного розвитку забезпечувати формування власних фінансових ресурсів, необхідних при здійсненні своїх законодавчо встановлених повноважень. Власні фінансові ресурси муніципальних утворень акумулюються у вигляді податкових та неподаткових доходів місцевого бюджету з метою забезпечення видаткових зобов'язань органів місцевого самоврядування. Таким чином, варто зазначити, що дискреційні повноваження владних суб'єктів муніципальної фінансової діяльності передбачають вибір цим суб'єктом певного варіанту (із варіантів встановлених законодавством) прийняття рішення в питанні мобілізації та розподілу коштів у рамках місцевих бюджетів. Проте, будь якої вказівки у діючому законодавстві на те, що відповідні повноваження органів місцевого самоврядування є дискреційними на сьогоднішній день немає. З огляду на це, науковці висловлюють дискусійні міркування щодо віднесення певних владних повноважень до кола дискреційних. Так, наприклад, Shah A. [13] право фіскального органу на проведення заходів податкового контролю називає дискреційним повноваженням.

Аналіз норм Податкового кодексу України [4] дозволяє зробити висновок, що дискреційними повноваженнями органів Державної фіскальної служби України та Державної податкової служби України є повноваження, зображені на схемі (Схема 2).

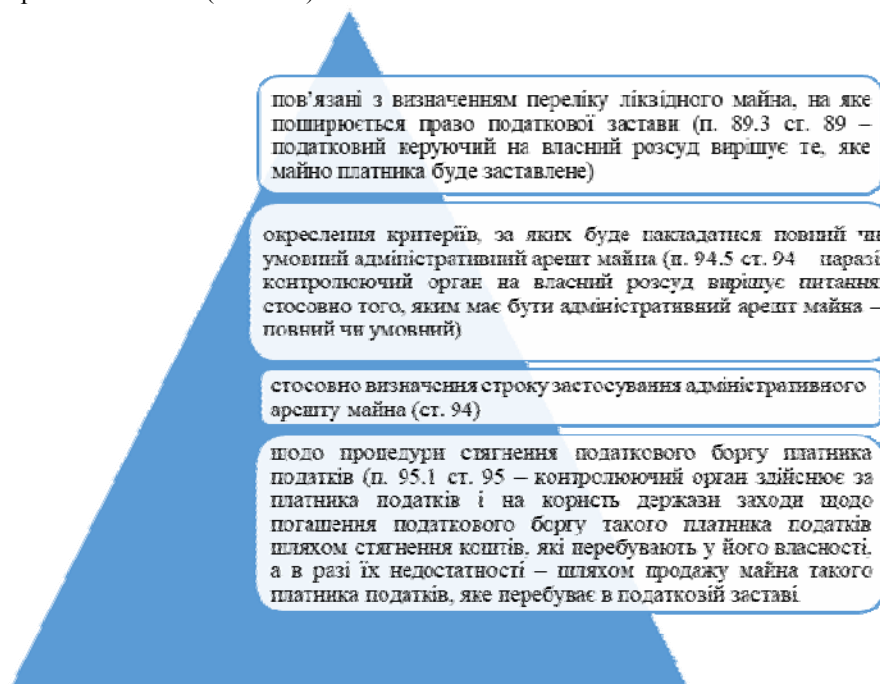


Схема 2. Дискреційні повноваження органів Державної фіскальної служби та Державної податкової служби України

Основними якісними та кількісними показниками реалізації дискреційних повноважень у сфері фінансової діяльності вважають частку доходів, які передаються у розпорядження органів місцевого самоврядування, а також частку видатків, які здійснюються на місцевому рівні, у консолідованому бюджеті держави. Якщо здійснити аналіз зазначених кількісних показників, то Україна сьогодні є однією з найбільш децентралізованих (йдеться про фінансову децентралізацію) держав Європи. Однак опиратися тільки на кількісні параметри не варто, вони не відображають реального стану фінансової децентралізації управління в державі, оскільки перерозподіл фінансових активів між рівнями управління супроводжується розподілом «зон відповідальності» (Схема 3).

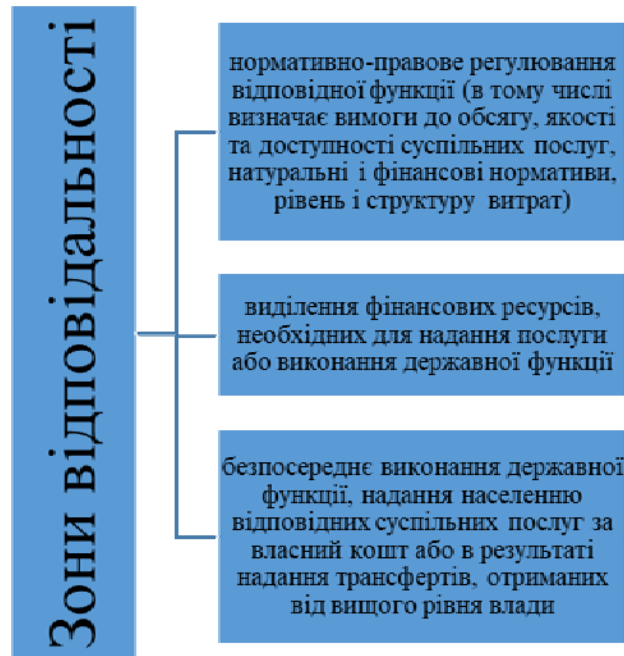


Схема 3. «Зони відповідальності» органів місцевого самоврядування

У наш час фінансові проблеми територіальних громад набули особливої актуальності. Тривала нестача коштів, нестабільність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та їх джерел доходу стали проблемою державного значення. Як результат, найскладніші проблеми в громадах не вирішені, погіршується комунальне господарство, соціальна та культурна сфери тощо.

Місцеві бюджети – це не тільки балансові показники доходів і витрат, які формуються і використовуються на відповідній території, а й важлива фінансова категорія, заснована на системі фінансових взаємовідносин з державним бюджетом. «Місцевий бюджет є основним каналом забезпечення людей кінцевими результатами суспільного виробництва, спрямований на реалізацію суспільного споживання» [11]. Саме через них державні фонди споживання розподіляються між адміністративними регіонами та соціальними групами. Крім того, «місцеві бюджети передбачають кошти для розвитку окремих галузей економіки» [9], особливо регіональної промисловості та комунального господарства. Тому, на нашу думку, місцеві громади повинні бути наділені значним обсягом дискреційних повноважень у сфері використання місцевого фінансового ресурсу, адже це основний вектор функціонування та розвитку місцевого самоврядування на принципах децентралізації. Проте, ми не виключаємо ризики реалізації дискреційних повноважень на місцевому рівні, зумовлені як об'єктивними так і суб'єктивними чинниками. Якщо провести аналіз класичного розуміння ризику, – поєднання ймовірності та наслідків несприятливих подій, то реалізація дискреційних повноважень у сфері фінансової діяльності обумовлює й низку негативних наслідків (які мають ймовірнісний характер) для формування фінансово-економічних активів територіальних громад, а відтак і їх ефективного розвитку загалом. До них, зокрема, належать:

- ❖ домінування місцевих інтересів над загальнодержавними;
- ❖ обмеження ефективності контролю центральної влади за бюджетним процесом на регіональному рівні;
- ❖ ефект «послаблених бюджетних обмежень» та необґрунтована орієнтація на поточне споживання;
- ❖ органи місцевого самоврядування нижчого рівня можуть розраховувати на допомогу органів центральної влади, а отже, уникають відповідальності за власну недбалість в управлінні місцевими фінансами;
- ❖ ігнорування критеріїв формування платоспроможних громад та політизація процесу об'єднання громад органами виконавчої влади;
- ❖ конкуренція місцевих політичних еліт за контролем над фінансовими активами [12, с. 349];
- ❖ соціальні ризики, виникнення ситуацій, які можуть нести загрози соціальному добробуту, а відтак і подальшому розвитку новостворених громад;

❖ корупція в органах місцевого самоврядування.

Для України цей ризик пов'язаний, головним чином, з неможливістю завершити земельну реформу та існуючою можливістю передавати закупівлі місцевим органам влади. З передачею ОТГ сільськогосподарських угідь за межами населених пунктів земельні питання перейшли у активну стадію.

На нашу думку, не допустити свавільної узурпації дискреційних повноважень можна шляхом створення інституцій фінансового контролю на місцевому рівні. Зокрема, створення інституту префектів у сфері нагляду за дотриманням Конституції та законів України органами місцевого самоврядування передбачене проектом закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» [5]. Головна мета законодавчої новації – створення ефективного інституту нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування. Префект є посадовою особою місцевого органу виконавчої влади, державним службовцем, що не відноситься до політичних посад, не змінюється зі зміною центральних органів державної влади, і не залежить від впливу місцевих політичних еліт. У відносинах з органами місцевого самоврядування префект наділений такими повноваженнями: здійснює нагляд за конституційністю та законністю рішень органів місцевого самоврядування; не може заперечувати доцільність та ефективність рішень органів місцевого самоврядування; може зупинити дію незаконних актів органів місцевого самоврядування з одночасним зверненням до суду; може рекомендувати місцевій раді привести своє рішення у відповідність до Конституції та законів України; оприлюднює повідомлення про зупинку акту органів місцевого самоврядування. Пропонуємо розширити перелік повноважень префектів, шляхом внесення змін до проекту закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» положенням про можливість здійснювати нагляд і контроль за виконанням бюджету територіальної громади.

Безперечно, поділяємо позицію науковця Г. В. Дмитренка, який наголошує, що «громадський фінансовий контроль виступає одним із видів фінансового контролю і має доповнювати державний фінансовий контроль. Найбільш ефективним є багатосторонній фінансовий контроль, що дає змогу об'єднати ресурси громадських організацій та державних установ і вивчати різні аспекти фінансової діяльності держави, взаємозв'язок витрат і результатів у діяльності органів публічної влади. Нейтральність та об'єктивність суб'єктів громадського фінансового контролю є запорукою підвищення ефективності та економічності витрачання бюджетних коштів на всіх рівнях державного управління та місцевого самоврядування» [2, с. 96]. Такі механізми, на нашу думку, забезпечать ефективний контроль за розподілом місцевих фінансових ресурсів, раціональний вибір пріоритетів розвитку територій та розставляють акценти на дискреційних повноваженнях громад як основного принципу функціонування місцевого самоврядування та результату децентралізації.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, мінімізації ризиків, зумовлених процесами реалізації дискреційних повноважень територіальних громад у сфері фінансової діяльності, сприятиме впровадження низки таких заходів: вдосконалення нормативно-правового забезпечення (наприклад, щодо розширення переліку повноважень префектів, шляхом внесення змін до проекту закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» положенням про можливість здійснювати нагляд і контроль за виконанням бюджету територіальної громади та ін.); підвищення рівня контролю за фінансовою діяльністю органів місцевого самоврядування, запровадження механізму фінансового моніторингу планування, прийняття та виконання місцевих бюджетів ОТГ; підвищення рівня прозорості бюджетного процесу та залучення громадськості його обговорення; розвиток різних форм і механізмів співпраці органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями щодо підвищення ефективності функціонування соціальної інфраструктури та вдосконалення матеріально-побутового й соціально-культурного обслуговування об'єднаної громади [1]; розвиток громадського фінансового контролю; систематизація норм усіх нормативно-правових актів, які містять дискреційні повноваження та пропозиція Міністерству юстиції України провести їх антикорупційну експертизу з метою усунення корупціогенних факторів; запровадження персональної відповідальності кожного з членів відповідного органу місцевого самоврядування за реалізацію дискреційних повноважень, оскільки відповідальність органу в цілому не є ефективним механізмом захисту порушених прав громадян; встановити, на законодавчому рівні, принцип, відповідно до якого, у випадку множинності варіантів дій, які може обрати орган місцевого самоврядування, він повинен обрати той, який буде на користь громадянина, права якого порушено.

Список літератури.

1. Діденко Н. Г. Надання якісних соціальних послуг й розвиток соціальної інфраструктури громад в умовах децентралізації / Н. Г. Діденко // Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 18 квіт. 2018 р. ; за заг. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. – Київ : ІПК ДСЗУ, 2018. – С. 86–89.
2. Дмитренко Г. В. Інституту громадянського суспільства як суб'єкти громадського фінансового контролю. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2010. № 1. С. 89-96
3. Новак-Каляєва Л. М. Інноваційні підходи до управління як імперативи децентралізації системи влади в Україні / Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 16. – 310 с. – С.32 – 56.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) : Проект Закону України від 13.12.2019. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644
6. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: Наказ міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#n8>
7. Boex J., Edwards B. The Measurement of Fiscal Decentralization in Developing and Transition Countries: Accounting for Devolved and Nondevolved Local Public Sector Spending. *Public Finance Review*. 2016. Vol. 44(6). Pp. 788-810. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1091142115616183?journalCode=pfrb#articleCitationDownloadContainer>.
8. Dabla-Norris E., Wade P. R. The Challenge of Fiscal Decentralization in Transition Countries. 2002. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/The-Challenge-ofFiscal-Decentralization-in-Transition-Countries-15843>;
9. Decentralization and Local Governance in South Eastern Europe and Southern Caucasus. URL: <http://www.alda-europe.eu/plus/public/publications/72-decentralization-and-local-governance-insee-web-30062011.pdf>
10. European Charter of Local Self-Government Strasbourg, 15.X.1985. URL: <http://www.internationaldemocracywatch.org/index.php/council-of-europe-declarations/269-european-charter-of-local-self-government>
11. Tromme M., Volintiru C. Corruption Risks at the Local Level in the EU and EU Periphery Countries URL: <http://www.oecd.org/corruption/integrity-forum/academic-papers/Tromme.pdf>
12. Serageldin M., Jones D., Vigier F., Solloso E. Municipal finance conditions & trends. URL: http://i2ud.org/documents/Municipal_Finance_to_distribute_11.14.05.pdf
13. Shah A. Fiscal Decentralization in Developing and Transition Economies. Progress, Problems, and the Promise. World Bank Policy Research Working Paper. 2004. Vol. 3282. URL: http://documents.worldbank.org/curated/en/127931468764991332/118518322_20041117173539/additional/wps3282decentralization.pdf

References.

1. Didenko, N. H. (2018), "Providing quality social services and development of social infrastructure of communities in terms of decentralization", *Materialy nauk.-prakt. konf., Kyiv, 18 kvit. 2018* [Materials of scientific practice. Conf., Kyiv, April 18. 2018], *Naukovo-praktychne zabezpechennia detsentralizatsii nadannia posluh v obiednanykh terytorialnykh hromadakh* [Scientific and practical support for decentralization of services in united territorial communities], IPK DSZU, Kyiv, Ukraine, pp. 86–89.
2. Dmytrenko, H. V. (2010), "Civil society institutions as subjects of public financial control", *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, vol. 1, pp. 89-96.
3. Novak-Kaliaieva, L. M. (2015), "Innovative approaches to management as imperatives of decentralization of the system of power in Ukraine", *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia*, vol. 16., pp.32 – 56.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "Tax Code of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 2 August 2020).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Constitution of Ukraine (Regarding Decentralization of Power)", available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644 (Accessed 2 August 2020).
6. Ministry of Justice of Ukraine (2017), Order of the Ministry of Justice of Ukraine "On approval of the Methodology for conducting anti-corruption expertise", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#n8> (Accessed 2 August 2020).
7. Boex, J. and Edwards, B. (2016), "The Measurement of Fiscal Decentralization in Developing and Transition Countries: Accounting for Devolved and Nondevolved Local Public Sector Spending", *Public Finance Review*, Vol. 44(6). pp. 788-810, available at: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1091142115616183?journalCode=pfrb#articleCitationDownloadContainer> (Accessed 2 August 2020).
8. Dabla-Norris, E. and Wade, P. R. (2002), "The Challenge of Fiscal Decentralization in Transition Countries", [Online], available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/The-Challenge-ofFiscal-Decentralization-in-Transition-Countries-15843> (Accessed 2 August 2020).
9. Decentralization and Local Governance in South Eastern Europe and Southern Caucasus. available at: <http://www.alda-europe.eu/plus/public/publications/72-decentralization-and-local-governance-insee-web-30062011.pdf> (Accessed 2 August 2020).
10. European Charter of Local Self-Government Strasbourg, 15.X.1985. available at: <http://www.internationaldemocracywatch.org/index.php/council-of-europe-declarations/269-european-charter-of-local-self-government> (Accessed 2 August 2020).
11. Tromme, M. and Volintiru, C. "Corruption Risks at the Local Level in the EU and EU Periphery Countries", [Online], available at: <http://www.oecd.org/corruption/integrity-forum/academic-papers/Tromme.pdf> (Accessed 2 August 2020).
12. Serageldin, M. Jones, D. Vigier, F. and Solloso, E. "Municipal finance conditions & trends", [Online], available at: http://i2ud.org/documents/Municipal_Finance_to_distribute_11.14.05.pdf (Accessed 2 August 2020).

13. Shah, A. (2004), "Fiscal Decentralization in Developing and Transition Economies. Progress, Problems, and the Promise", *World Bank Policy Research Working Paper*, Vol. 3282, [Online], available at: http://documents.worldbank.org/curated/en/127931468764991332/118518322_20041117173539/additional/wps3282decentralization.pdf (Accessed 2 August 2020).

Стаття надійшла до редакції 09.09.2020 р.